Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
Факультет інформатики та обчислювальної техніки

Катедра інформатики та програмної інженерії

Звіт

з лабораторної роботи № 3 з дисципліни
«Проєктування алгоритмів»

„ Проєктування структур даних”

Виконав(ла) *ІП-11 Лесів В.І.* _____
(шифр, прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірив *Головченко М.Н.* _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ 2022

ЗМІСТ

1 МЕТА ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ

Мета роботи – вивчити основні підходи проєктування та обробки складних структур даних.

2 ЗАВДАННЯ

Відповідно до варіанту (таблиця 2.1), записати алгоритми пошуку, додавання, видалення і редагування запису в структурі даних за допомогою псевдокоду (чи іншого способу по вибору).

Записати часову складність пошуку в структурі в асимптотичних оцінках.

Виконати програмну реалізацію невеликої СУБД з графічним (не консольним) інтерфейсом користувача (дані БД мають зберігатися на ПЗП), з функціями пошуку (алгоритм пошуку у вузлі структури згідно варіанту таблиця 2.1, за необхідності), додавання, видалення та редагування записів (запис складається із ключа і даних, ключі унікальні і цілочисельні, даних може бути декілька полів для одного ключа, але достатньо одного рядка фіксованої довжини). Для зберігання даних використовувати структуру даних згідно варіанту (таблиця 2.1).

Заповнити базу випадковими значеннями до 10000 і зафіксувати середнє (із 10-15 пошуків) число порівнянь для знаходження запису по ключу.

Зробити висновок з лабораторної роботи.

Таблиця 2.1 – Варіанти алгоритмів

№	**Структура даних**
1	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, бінарний пошук
2	Файли з щільним індексом з областю переповнення, бінарний пошук
3	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, бінарний пошук
4	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, бінарний пошук
5	АВЛ-дерево
6	Червоно-чорне дерево

7	B-дерево t=10, бінарний пошук
8	B-дерево t=25, бінарний пошук
9	B-дерево t=50, бінарний пошук
10	B-дерево t=100, бінарний пошук
11	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, однорідний бінарний пошук
12	Файли з щільним індексом з областю переповнення, однорідний бінарний пошук
13	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, однорідний бінарний пошук
14	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, однорідний бінарний пошук
15	АВЛ-дерево
16	Червоно-чорне дерево
17	B-дерево t=10, однорідний бінарний пошук
18	B-дерево t=25, однорідний бінарний пошук
19	B-дерево t=50, однорідний бінарний пошук
20	B-дерево t=100, однорідний бінарний пошук
21	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, метод Шарра
22	Файли з щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
23	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, метод Шарра
24	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
25	АВЛ-дерево
26	Червоно-чорне дерево
27	B-дерево t=10, метод Шарра
28	B-дерево t=25, метод Шарра

29	B-дерево t=50, метод Шарра
30	B-дерево t=100, метод Шарра
31	АВЛ-дерево
32	Червоно-чорне дерево
33	B-дерево t=250, бінарний пошук
34	B-дерево t=250, однорідний бінарний пошук
35	B-дерево t=250, метод Шарра

3 ВИКОНАННЯ

3.1 Псевдокод алгоритмів

Вставлення запису.

```
function insert(k : BTreeNode)
      if length(root.keys) = (2 * t) - 1 then
    begin
          temp -> BTreeNode()
          self.root -> temp
          temp.child.insert(0, root)
          self.splitChild(temp, 0)
          self.insertNonFull(temp, k)
      else
          self.insertNonFull(root, k)
    end if
 end function
```

Вставлення запису, якщо вершина не заповнена.

```
function insertNonFull(x : BTreeNode, k : BTreeNode)
      i -> length(x.keys) - 1
      if x.leaf = True then
          begin
          x.keys.append((None, None))
          while i >= 0 and k[0] < x.keys[i][0] do
              begin
              x.keys[i + 1] -> x.keys[i]
              i -> i - 1
              end while
          x.keys[i + 1] -> k
      else
          while i >= 0 and k[0] < x.keys[i][0] do
              i -> i - 1
          i -> i + 1
          if length(x.child[i].keys) = (2 * t) - 1 then
              self.splitChild(x, i)
              if k[0] > x.keys[i][0] then
                  i -> i + 1
          self.insertNonFull(x.child[i], k)
          end if
end function
```

Розділення нащадків після додавання запису

```
  function splitChild(x : BTreeNode, i : int)
```

```
        y -> x.child[i]
        z -> BTreeNode(y.leaf)
        x.child.insert(i + 1, z)
        x.keys.insert(i, y.keys[t - 1])
        z.keys -> y.keys[t: (2 * t) - 1]
        y.keys -> y.keys[0: t - 1]
        if not y.leaf then
            begin
            z.child -> y.child[t: 2 * t]
            y.child -> y.child[0: t - 1]
            end if
    end function
```

Видалення запису

```
    function delete(x : BTreeNode, k : BTreeNode)
        i -> 0
        while i < length(x.keys) and k[0] > x.keys[i][0] do
            i -> i + 1
        if x.leaf then begin
            if i < len(x.keys) and x.keys[i][0] = k[0] then
                x.keys.pop(i)
                return
            return
            end if
        if i < length(x.keys) and x.keys[i][0] = k[0] then
            return self.deleteInternalNode(x, k, i)
        elif length(x.child[i].keys) >= t then
            self.delete(x.child[i], k)
        else
            if i != 0 and i + 2 < length(x.child) then begin
                if length(x.child[i - 1].keys) >= t then
                    self.deleteSibling(x, i, i - 1)
                elif length(x.child[i + 1].keys) >= t then
                    self.deleteSibling(x, i, i + 1)
                else
                    self.deleteMerge(x, i, i + 1)
            elif i = 0 then
                if length(x.child[i + 1].keys) >= t then
                    self.deleteSibling(x, i, i + 1)
                else
                    self.deleteMerge(x, i, i + 1)
            elif i + 1 = length(x.child) then
                if length(x.child[i - 1].keys) >= t then
```

```
                self.deleteSibling(x, i, i - 1)
            else
                self.deleteMerge(x, i, i - 1)
        self.delete(x.child[i], k)
        end if
```

Видалення запису, коли лежить не в листку

```
function deleteInternalNode(x : BTreeNode, k : BTreeNode, I : int)
    if x.leaf then
        if x.keys[i][0] = k[0] then
            x.keys.pop(i)
            return
        return

    if length(x.child[i].keys) >= t then
        x.keys[i] -> self.deletePredecessor(x.child[i])
        return
    elif length(x.child[i + 1].keys) >= t then
        x.keys[i] -> self.deleteSuccessor(x.child[i + 1])
        return
    else
        self.deleteMerge(x, i, i + 1)
        self.deleteInternalNode(x.child[i], k, self.t - 1)
end function
```

Видалення заміщенням попередником.

```
function deletePredecessor(x : BTreeNode)
    if x.leaf then
        return x.pop()
    n -> length(x.keys) - 1
    if length(x.child[n].keys) >= self.t then
        self.deleteSibling(x, n + 1, n)
    else
        self.deleteMerge(x, n, n + 1)
    self.deletePredecessor(x.child[n])
end function
```

Видалення заміщенням наступником.

```
function deleteSuccessor(x : BTreeNode)
    if x.leaf then
        return x.keys.pop(0)
    if length(x.child[1].keys) >= self.t then
        self.deleteSibling(x, 0,1)
```

```
        else
            self.deleteMerge(x, 0, 1)
        self.deletePredecessor(x.child[0])
    end function
```

Видалення з об’єднанням дітей.

```
    function deleteMerge(x : BTreeNode, I : int, j : int):
        cnode -> x.child[i]
        if j > I then
            begin
            rsnode -> x.child[j]
            cnode.keys.append(x.keys[i])
            for k -> 0 to length(rsnode.keys) do
                cnode.keys.append(rsnode.keys[k])
                if length(rsnode.child) > 0 then
                    cnode.child.append(rsnode.child[k])
            if length(rsnode.child) > 0 then
                cnode.child.append(rsnode.child.pop())
            new -> cnode
            x.keys.pop(i)
            x.child.pop(j)
        else
            lsnode -> x.child[j]
            lsnode.keys.append(x.keys[j])
            for i -> 0 to length(cnode.keys) do
                lsnode.keys.append(cnode.keys[i])
                if length(lsnode.child) > 0 then
                    lsnode.child.append(cnode.child[i])
            if length(lsnode.child) > 0 then
                lsnode.child.append(cnode.child.pop())
            new -> lsnode
            x.keys.pop(j)
            x.child.pop(i)
        end if

        if x = self.root and length(x.keys) = 0 then
            self.root -> new
    end function
```

Видалення сусідньої на одному рівні.

```
    function deleteSibling(x : BTreeNode, I : int, j : int):
        cnode -> x.child[i]
        if i < j then
            begin
```

```
                rsnode -> x.child[j]
                cnode.keys.append(x.keys[i])
                x.keys[i] -> rsnode.keys[0]
                if length(rsnode.child) > 0 then
                    cnode.child.append(rsnode.child[0])
                    rsnode.child.pop(0)
                rsnode.keys.pop(0)
            else
                lsnode -> x.child[j]
                cnode.keys.insert(0, x.keys[i - 1])
                x.keys[i - 1] -> lsnode.keys.pop()
                if len(lsnode.child) > 0 then
                    cnode.child.insert(0, lsnode.child.pop())
            end if
        end function
```

Пошук і зміна записів.

```
        function searchEdit(k : Tuple, x : BTreeNode = None, ed : int = None):
            if x is not None then
                begin
                lst -> x.keys[::]
                d -> trunc(len(lst) / 2)
                i -> d
                if length(lst) % 2 = 0 then
                    lst.append((lst[-1][0] ^ 2 + 1, 0))
                while d != 0 do
                    begin
                    if lst[i][0] = k then
                        self.window.lab.setText("Знайдено:        ("        +
str(x.keys[i][0]) + ", " + str(x.keys[i][1]) + ")")
                        if ed is not None then
                            x.keys[i] -> (x.keys[i][0], ed)
                        return x, (x.keys[i])
                    elif lst[i][0] < k then
                        i -> i + (trunc(d / 2) + 1)
                    else
                        i -> I - (trunc(d / 2) + 1)
                    d -> trunc(d / 2)
                end while
                if i < length(lst) and lst[i][0] = k then
                    self.window.lab.setText("Знайдено:          ("          +
str(x.keys[i][0]) + ", " + str(x.keys[i][1]) + ")")
                    if ed is not None then
```

```
                    x.keys[i] -> (x.keys[i][0], ed)
                return x, (x.keys[i])
            elif x.leaf:
                self.window.lab.setText("Не знайдено:(")
                return None
            else:
                if lst[i][0] > k then
                    return self.searchEdit(k, x.child[i], ed)
                else:
                    return self.searchEdit(k, x.child[i + 1], ed)

        else:
            return self.searchEdit(k, self.root, ed)
        end if
    end function
```

3.2 Часова складність пошуку

Середня часова складність пошуку становить:

$$\theta(\log n)$$

Найкраща часова складність становить:

$$O(1)$$

3.3 Програмна реалізація

3.3.1 Вихідний код

Main.py

```python
from visualisation import *
import sys


def main():
    app = QApplication(sys.argv)
    window = MainWindow()
    window.show()
    app.exec()


if __name__ == '__main__':
    main()
```

scrollabel.py

```python
from PyQt6.QtWidgets import *


class ScrollLabel(QScrollArea):
    def __init__(self):
```

```
        QScrollArea.__init__(self)

        self.setWidgetResizable(True)

        content = QWidget(self)
        self.setWidget(content)

        lay = QVBoxLayout(content)

        self.label = QLabel(content)
        self.label.setWordWrap(True)
        lay.addWidget(self.label)
```

visualization.py

```
from PyQt6.QtCore import *
from scrolllabel import *
import bTree1


class MainWindow(QMainWindow):
    def __init__(self):
        super().__init__()
        self.setWindowTitle("Lab 3: B-tree")

        self.tree = bTree1.BTree(25, self)

        self.treeLabel = ScrollLabel()
        self.box = QComboBox()
        self.box.addItems(["Оберіть дію:", "Заповнити", "Вставити",
"Видалити", "Знайти/Редагувати"])
        self.conButton = QPushButton("Виконати")

        self.values = QLineEdit()
        self.values.setPlaceholderText("Введіть значення")

        self.conButton.setCheckable(True)

        self.lab = QLabel()

        self.conButton.clicked.connect(self.tree.start)

        outerLayout = QHBoxLayout()
        leftLayout = QVBoxLayout()

        leftLayout.addWidget(self.box)
        leftLayout.addWidget(self.values)
        leftLayout.addWidget(self.conButton)
        leftLayout.addWidget(self.lab)

        self.setFixedSize(QSize(1000, 700))
        self.lab.setFixedSize(500, 200)
        self.treeLabel.setFixedSize(QSize(500, 700))
        outerLayout.addLayout(leftLayout)
        outerLayout.addWidget(self.treeLabel)

        container = QWidget()
        container.setLayout(outerLayout)

        self.setCentralWidget(container)
```

bTree1.py

```
from math import trunc
```

```
class BTreeNode:
    def __init__(self, leaf=False):
        self.leaf = leaf
        self.keys = []
        self.child = []


class BTree:
    def __init__(self, t, visual):
        self.root = BTreeNode(True)
        self.t = t
        self.window = visual

    def start(self):
        enter = [int(i) for i in self.window.values.displayText().split()]
        ind = self.window.box.currentIndex()
        exis, y = [-1], -1
        if ind == 1:
                for i in range(enter[0]):
                        while y in exis:
                                y = randint(0, 10000)
                        exis.append(y)
                        self.insert((i,y))
        elif ind == 2:
                self.insert((enter[0], enter[1]))
        elif ind == 3:
                self.delete(self.root, (enter[0], ""))
        elif ind == 4:
                if len(enter) == 1:
                        self.searchEdit(enter[0])
        else:
            self.searchEdit(enter[0],None, enter[1])
        self.window.treeLabel.label.setText("")
        self.printTree(self.root)

    def insert(self, k):
        root = self.root
        if len(root.keys) == (2 * self.t) - 1:
            temp = BTreeNode()
            self.root = temp
            temp.child.insert(0, root)
            self.splitChild(temp, 0)
            self.insertNonFull(temp, k)
        else:
            self.insertNonFull(root, k)

    def insertNonFull(self, x, k):
        i = len(x.keys) - 1
        if x.leaf:
            x.keys.append((None, None))
            while i >= 0 and k[0] < x.keys[i][0]:
                x.keys[i + 1] = x.keys[i]
                i -= 1
            x.keys[i + 1] = k
        else:
            while i >= 0 and k[0] < x.keys[i][0]:
                i -= 1
            i += 1
            if len(x.child[i].keys) == (2 * self.t) - 1:
                self.splitChild(x, i)
                if k[0] > x.keys[i][0]:
                    i += 1
            self.insertNonFull(x.child[i], k)
```

```
    def splitChild(self, x, i):
        t = self.t
        y = x.child[i]
        z = BTreeNode(y.leaf)
        x.child.insert(i + 1, z)
        x.keys.insert(i, y.keys[t - 1])
        z.keys = y.keys[t: (2 * t) - 1]
        y.keys = y.keys[0: t - 1]
        if not y.leaf:
            z.child = y.child[t: 2 * t]
            y.child = y.child[0: t - 1]

    def delete(self, x, k):
        t = self.t
        i = 0
        while i < len(x.keys) and k[0] > x.keys[i][0]:
            i += 1
        if x.leaf:
            if i < len(x.keys) and x.keys[i][0] == k[0]:
                x.keys.pop(i)
                return
            return

        if i < len(x.keys) and x.keys[i][0] == k[0]:
            return self.deleteInternalNode(x, k, i)
        elif len(x.child[i].keys) >= t:
            self.delete(x.child[i], k)
        else:
            if i != 0 and i + 2 < len(x.child):
                if len(x.child[i - 1].keys) >= t:
                    self.deleteSibling(x, i, i - 1)
                elif len(x.child[i + 1].keys) >= t:
                    self.deleteSibling(x, i, i + 1)
                else:
                    self.deleteMerge(x, i, i + 1)
            elif i == 0:
                if len(x.child[i + 1].keys) >= t:
                    self.deleteSibling(x, i, i + 1)
                else:
                    self.deleteMerge(x, i, i + 1)
            elif i + 1 == len(x.child):
                if len(x.child[i - 1].keys) >= t:
                    self.deleteSibling(x, i, i - 1)
                else:
                    self.deleteMerge(x, i, i - 1)
            self.delete(x.child[i], k)

    def deleteInternalNode(self, x, k, i):
        t = self.t
        if x.leaf:
            if x.keys[i][0] == k[0]:
                x.keys.pop(i)
                return
            return

        if len(x.child[i].keys) >= t:
            x.keys[i] = self.deletePredecessor(x.child[i])
            return
        elif len(x.child[i + 1].keys) >= t:
            x.keys[i] = self.deleteSuccessor(x.child[i + 1])
            return
        else:
            self.deleteMerge(x, i, i + 1)
            self.deleteInternalNode(x.child[i], k, self.t - 1)
```

```
    def deletePredecessor(self, x):
        if x.leaf:
            return x.pop()
        n = len(x.keys) - 1
        if len(x.child[n].keys) >= self.t:
            self.deleteSibling(x, n + 1, n)
        else:
            self.deleteMerge(x, n, n + 1)
        self.deletePredecessor(x.child[n])

    def deleteSuccessor(self, x):
        if x.leaf:
            return x.keys.pop(0)
        if len(x.child[1].keys) >= self.t:
            self.deleteSibling(x, 0, 1)
        else:
            self.deleteMerge(x, 0, 1)
        self.deleteSuccessor(x.child[0])

    def deleteMerge(self, x, i, j):
        cnode = x.child[i]

        if j > i:
            rsnode = x.child[j]
            cnode.keys.append(x.keys[i])
            for k in range(len(rsnode.keys)):
                cnode.keys.append(rsnode.keys[k])
                if len(rsnode.child) > 0:
                    cnode.child.append(rsnode.child[k])
            if len(rsnode.child) > 0:
                cnode.child.append(rsnode.child.pop())
            new = cnode
            x.keys.pop(i)
            x.child.pop(j)
        else:
            lsnode = x.child[j]
            lsnode.keys.append(x.keys[j])
            for i in range(len(cnode.keys)):
                lsnode.keys.append(cnode.keys[i])
                if len(lsnode.child) > 0:
                    lsnode.child.append(cnode.child[i])
            if len(lsnode.child) > 0:
                lsnode.child.append(cnode.child.pop())
            new = lsnode
            x.keys.pop(j)
            x.child.pop(i)

        if x == self.root and len(x.keys) == 0:
            self.root = new

    def deleteSibling(self, x, i, j):
        cnode = x.child[i]
        if i < j:
            rsnode = x.child[j]
            cnode.keys.append(x.keys[i])
            x.keys[i] = rsnode.keys[0]
            if len(rsnode.child) > 0:
                cnode.child.append(rsnode.child[0])
                rsnode.child.pop(0)
            rsnode.keys.pop(0)
        else:
            lsnode = x.child[j]
            cnode.keys.insert(0, x.keys[i - 1])
```

```
            x.keys[i - 1] = lsnode.keys.pop()
            if len(lsnode.child) > 0:
                cnode.child.insert(0, lsnode.child.pop())

    def printTree(self, x, l=0):

self.window.treeLabel.label.setText(self.window.treeLabel.label.text()+"Level
"+str(l)+" "+str(len(x.keys))+": ")
        for i in x.keys:

self.window.treeLabel.label.setText(self.window.treeLabel.label.text()+"("+st
r(i[0])+", "+str(i[1])+") ")

self.window.treeLabel.label.setText(self.window.treeLabel.label.text()+"\n")
        l += 1
        if len(x.child) > 0:
            for i in x.child:
                self.printTree(i, l)

    def searchEdit(self, k, x=None, ed=None):
        if x is not None:
            lst = x.keys[::]
            d = trunc(len(lst) / 2)
            i = d
            if len(lst) % 2 == 0:
                lst.append((lst[-1][0] ** 2 + 1, 0))
            while d != 0:
                if lst[i][0] == k:
                    self.window.lab.setText("Знайдено: (" + str(x.keys[i][0])
+ ", " + str(x.keys[i][1]) + ")")
                    if ed is not None:
                        x.keys[i] = (x.keys[i][0], ed)
                    return x, (x.keys[i])
                elif lst[i][0] < k:
                    i += (trunc(d / 2) + 1)
                else:
                    i -= (trunc(d / 2) + 1)
                d = trunc(d / 2)
            if i < len(lst) and lst[i][0] == k:
                self.window.lab.setText("Знайдено: (" + str(x.keys[i][0]) +
", " + str(x.keys[i][1]) + ")")
                if ed is not None:
                    x.keys[i] = (x.keys[i][0], ed)
                return x, (x.keys[i])
            elif x.leaf:
                self.window.lab.setText("Не знайдено:(")
                return None
            else:
                if lst[i][0] > k:
                    return self.searchEdit(k, x.child[i], ed)
                else:
                    return self.searchEdit(k, x.child[i + 1], ed)

        else:
            return self.searchEdit(k, self.root, ed)
```

3.3.2 Приклади роботи

На рисунках 3.1 і 3.2 показані приклади роботи програми для додавання і пошуку запису.

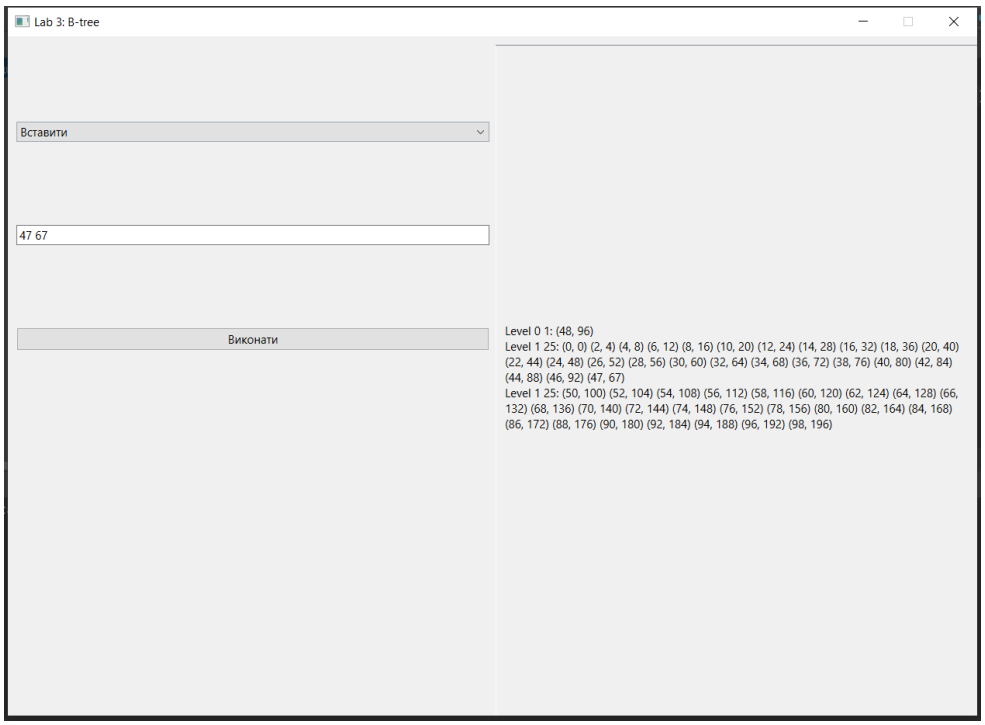

Рисунок 3.1 –Додавання запису

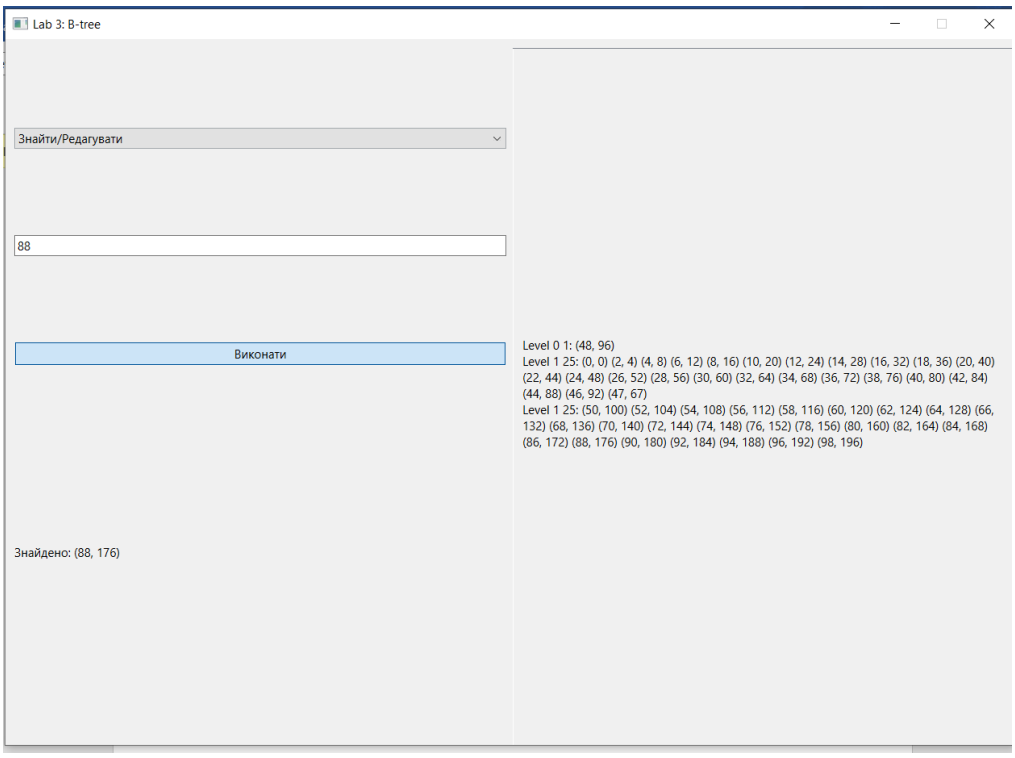

Рисунок 3.2 – Пошук запису

3.4 Тестування алгоритму

3.4.1 Часові характеристики оцінювання

В таблиці 3.1 наведено кількість порівнянь для 15 спроб пошуку запису по ключу.

Таблиця 3.1 – Число порівнянь при спробі пошуку запису по ключу

Номер спроби пошуку	Число порівнянь
1	17
2	17
3	17
4	16
5	18
6	18
7	16
8	17
9	17
10	16
11	19
12	17
13	17
14	18
15	17
Середня	17

ВИСНОВОК

В рамках лабораторної роботи було вивчено основні підходи проєктування та обробки складних структур даних, реалізовано програмне забезпечення, що дає здійснювати змогу здійснювати додавання, видалення, пошук та зміну даних, в основі яких лежить B-дерево з t=25 та однорідний бінарний пошук. У ході роботи було досліджено алгоритм пошуку і ми дійшли висновку, що для того, щоб знайти запис нам потрібно не більше, ніж log n. Середня кількість порівнянь при пошуку становить 17.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

За умови здачі лабораторної роботи до 13.11.2022 включно максимальний бал дорівнює – 5. Після 13.11.2022 максимальний бал дорівнює – 1.

Критерії оцінювання у відсотках від максимального балу:

- псевдокод алгоритму – 15%;
- аналіз часової складності – 5%;
- програмна реалізація алгоритму – 65%;
- тестування алгоритму – 10%;
- висновок – 5%.

+1 додатковий бал можна отримати за реалізацію графічного зображення структури ключів.